

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	600
Land:	Afghanistan
Kilde:	Lifos
Titel:	Temarapport: Afghanere i Iran
Udgivet:	17. november 2015
Optaget på baggrundsmaterialet:	8. januar 2016

2015-11-17
(version 1.0)

Temarapport: Afghaner i Iran

Källa: UNHCR, Global Appeal 2015

Innehåll

1. English summary.....	3
2. Inledning	4
3. Bakgrund	4
4. Irans flyktingpolitik.....	5
5. Tidiga afghanska migranter – khavari (khawari)	6
6. Afghaners geografiska lokalisering i Iran	7
6.1. ”No go areas”	8
7. Registrerade afghanska flyktingar.....	9
7.1. Amayeshregistrering	9
7.2. Etnisk tillhörighet	11
7.2.1. Lifos kommentar	11
7.3. Sociala förmåner, arbete	11
7.4. Att ingå äktenskap i Iran	12
7.5. Andra generationens afghaner i Iran	13
7.6. Frivilligt återvändande	15
7.7. Möjligheten till iranskt medborgarskap	15
8. Personer som vistas legalt i Iran med visering/uppehållstillstånd	16
9. De illegala afghanska medborgarna i Iran	17
9.1. Skolgång för barn utan legal vistelserätt	18
10. Deportationer.....	18
11. Rekrytering av afghaner till kriget i Syrien	19
12. Lifos avslutande kommentar	21
Källförteckning	22

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation (2008). Den är sammanställd utifrån noggrant utvalda och allmänt tillgängliga informationskällor. Alla använda källor refereras. All information som presenteras, med undantag av obestridda/uppenbara fakta, har dubbelkontrollerats om inget annat anges.

Informationen har noggrant granskats, utvärderats och bearbetats under en begränsad tid. Sammanställningen gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende.

Om en specifik händelse, person eller organisation inte nämns i rapporten innebär inte detta att händelsen inte har ägt rum, eller att personen eller organisationen inte existerar.

Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

1. English summary

The Islamic Republic of Iran (Iran) has for decades been a host country for an Afghan refugee population. Today, Iran is hosting approximately 950 000 Afghan refugees, assisted by UNHCR. These refugees are holders of *amayesh-cards*, granting them rights to basic social service in Iran. In addition to this registered group, there is a significant number of Afghan citizens residing and working illegally in the country. There are also around half a million Afghan citizens in Iran holding short term valid permits for their stay in the country.

The Hazaras constitute the biggest ethnic group among the Afghan refugees, followed by the Tajiks. Many of the registered refugees arrived in Iran decades ago, thus a significant number of them are today second- and sometimes even third-generation refugees. Most of the Afghan refugees live in urban areas in Iran, and there is a total or partial ban for Afghans to stay in many of the Iranian provinces. Violations of these bans may imply immediate deportation. There are also restrictions in the labor market for Afghan citizens. Afghans are only allowed to work within a number of designated jobs, usually low paid ones that do not attract the Iranian labor force.

In the last years a negative economic situation in Iran has brought about strongly increased living costs and UNHCR estimates that almost a quarter of the registered refugees are to be deemed vulnerable. It has also become increasingly difficult to retain an existing refugee status due to bureaucratic obstacles, and newly arrived Afghans are not given the possibility to lodge asylum claims. Other problems facing Afghans in Iran today are the frequently carried out deportations without due process, and different kinds of abuses during the deportation process. Furthermore, there are restrictions for Afghans regarding marriage rights in Iran, and the acquisition of Iranian citizenship is for most of the Afghan citizens not a viable option. In recent years there has also been a growing phenomenon in Iran of Iranian recruitment of Afghans to fight in support of the Bashar al-Assad regime in Syria.

Among recent positive developments for Afghan refugees in Iran is the inclusion of them into the public health care system. Furthermore, Iran has declared the right for all Afghan children (including the children who reside illegally in the country) to attend school, and today there are also some non-registered children enrolled into Iranian schools.

The main focus of the Iranian government regarding its migration policy is the voluntary return of the Afghan refugees, but what is seen today is a steady flow of migration between Iran and Afghanistan that leads in both directions. Although the voluntary return of the Afghans has considerably decreased, many Afghans are deported from Iran on a daily basis. At the same time, from the Afghan side of the border, people keep on entering Iran

illegally, and yet others enter the country after having been granted a short term permit for stay in the country.

2. Inledning

Iran utgör värdland för en av de största och mest långvariga flyktingpopulationerna i världen: afghanerna. I januari 2015 så fanns det i Iran cirka 950 000 afghanska flyktingar som assisterades av UNHCR.¹ Därtill finns uppskattningsvis upp emot 2 miljoner² oregistrerade afghanska medborgare som lever i Iran.³

Denna rapport syftar till att belysa situationen för de afghanska medborgarna i Iran genom en diskussion om, bland annat, deras juridiska status i landet, deras rättigheter samt levnadsvillkor.

3. Bakgrund

Redan under slutet av 1800-talet tog många afghanska hazarer sin tillflykt till Iran undan den afghanska centralmakten som då ockuperade hazarernas ursprungliga hemvistområde Hazarajat, i de centrala delarna av Afghanistan.⁴ Under 1970-talet tog sig en stor mängd afghanska migrantarbetare till Iran, och mellan 1979-2001 drevs många afghaner att lämna Afghanistan på grund av direkta eller indirekta effekter av krig. Sovjetunionens ockupation av Afghanistan ledde till massflykt och 2.9 miljoner afghaner beräknas ha kommit till Iran under 1980-talet. Många afghaner återvände sedan till Afghanistan när Sovjetunionen lämnat landet men fortsatta konflikter, krig och talibanstyre har skapat nya flyktingströmmar i riktning mot Iran.⁵ I nuläget finns uppgifter om att cirka 1500 afghaner, som saknar uppehållstillstånd och visering, anländer till Iran dagligen.⁶ Samtidigt har UNHCR under perioden januari 2002 till juni 2014 assisterat cirka 900 000 afghaner som frivilligt återvänt till Afghanistan från

¹ UNHCR, 2015 *UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran*, [odaterad] <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486f96&submit=GO>, (hämtad 2015-11-06)

² Siffran är dock osäker. Iranska myndigheter har uppskattat att det finns mellan 1,4 till 2 miljoner afghaner som lever och arbetar i Iran, men som inte är registrerade som flyktingar i landet. Human Rights Watch, HRW, *Unwelcome guests, Iran's Violation of Afghan Refugee and Migrant rights*, november 2013, s. 2, <https://www.hrw.org/report/2013/11/20/unwelcome-guests/irans-violation-afghan-refugee-and-migrant-rights>, (hämtad 2015-11-06)

³ Middle East Institute, Fondation pour la Recherche Stratégique (MEI-FRS), *The situation of Afghans in the Islamic Republic of Iran, Nine Years After the Overthrow of the Taliban Regime in Afghanistan*, 2011-02-04, s.2, http://www.refugeecooperation.org/publications/afghanistan/pdf/03_koepke.pdf (hämtad 2015-11-06)

⁴ Marine Corps Intelligence Activity (MCIA), *Central Asian Cultural Intelligence for Military Operations: Hazara in Afghanistan*, s. 4, 27, <https://info.publicintelligence.net/MCIA-AfghanCultures/Hazara.pdf> (hämtad 2015-11-06)

⁵ Mohammad Jalal Abbasi-Shavazi, m. fl. *Second-generation Afghans in Iran: Integration, Identity and Return*, Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), april 2008, s. 4, <http://www.refworld.org/docid/4846b2062.html> (hämtad 2015-11-06)

⁶ Sveriges ambassad i Teheran, Promemoria, *Om afghaners situation i Iran*, 2015-10-15.

Iran.⁷ Hundratusentals oregistrerade afghaner som vistats illegalt i Iran har också årligen blivit deporterade till Afghanistan på senare år.⁸

4. Irans flyktingpolitik

1976 ratificerade Iran 1951-års flyktingkonvention och dess tillhörande protokoll från 1967. Iran reserverade sig dock samtidigt från ett antal artiklar i konventionen. Exempelvis reserverade man sig mot artikel 17 (rätten till lönearbete) vilket bland annat inneburit att personer som erkänts som flyktingar i Iran och beviljats uppehållstillstånd i landet har varit tvungna att separat ansöka om arbetstillstånd. Iranska myndigheter har tidigare beviljat få sådana arbetstillstånd, men man har samtidigt i praktiken tolererat att afghaner arbetat inom områden där det har funnits brist på arbetskraft.⁹

Irans tidiga flyktingpolitik gentemot afghaner var den ”öppna dörrens politik”, och afghanska medborgare som kom till landet beviljades flykting status *prima facie*¹⁰. Mellan 1979-1992 så fick de flesta afghaner som kom till Iran blå identitetskort (*blue cards*) som visade på deras status som ofrivilliga migranter (*mohajerin*). De beviljades uppehållstillstånd på obestämd tid och fram till 1995 fick innehavare av dessa blå kort tillgång till subventionerad mat, sjukvård och fri skolgång. De uteslöts dock från ägande av egna företag samt gatuförsäljning och deras arbetsmarknad begränsade sig i huvudsak till lågavlönat kroppsarbete.¹¹

Under 1990-talet började Irans flyktingpolitik förändras. Efter kommunistregimens fall i Afghanistan 1992 skiftade man fokus och blev mer koncentrerade på frågan om repatriering av de afghanska flyktingarna.¹² Iranska myndigheters repatrieringsfokus åtföljdes också av ett utökat arbete med att registrera landets flyktingar. Registreringarna systematiserades med åren och kom senare att benämnas *Amayesh*.¹³ (Se avsnitt 7.1)

Talibanregimens fall 2001 kom att utgöra en viktig skiljelinje för hur iranska myndigheter ser på de afghanska medborgare som kommit till Iran. De afghaner som kom till Iran före 2001 betraktas som flyktingar av iranska

⁷ UNHCR, 2015 *UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran*.

⁸ United States Department of State, 2011 *Country Reports on Human Rights Practices - Afghanistan*, 2012-05-24, avsnitt 2 d, <http://www.refworld.org/docid/4fc75ac3c.html> (hämtad 2015-11-11) och Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁹ Abbasi-Shavazi, m. fl. *Return to Afghanistan? A Study of Afghans Living in Mashhad, Islamic Republic of Iran*, AREU, oktober 2005, s. 15, <http://www.refworld.org/docid/47c3f3c91a.html>, (hämtad 2015-11-06)

¹⁰ Alla afghanska medborgare betraktades som flyktingar under denna period ”vid första anblick”, utan en individuell prövning.

¹¹ Abbasi-Shavazi, m. fl., 2005, s. 16.

¹² Documentation and Research Centre – Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons (Belgien) och Staatendokumentation from the Federal Asylum Office of the Federal Ministry of Interior (Österrike), *Afghans in Iran and Pakistan. A joint report by experts from Austria and Belgium*, 2010-07-12, s. 6.

¹³ MEI-FRS, s.2f.

myndigheter, förutsatt att de har registrerat sig vid samtliga amayeshregistreringar. Afghanska medborgare som kommit till Iran efter 2001 betraktas dock i regel som illegala¹⁴ invandrare. Iran menar att Afghanistan efter 2001 har en lagligt vald regering och att dess befolkning därmed i princip saknar skyddsbehov. Iranska myndigheter företar därför som regel ingen prövning av skyddsbehovet för personer som kommit efter 2001.¹⁵

Sedan 2002 har iranska myndigheters huvudinriktning inom flyktingpolitiken varit frivilligt återvändande, även om denna inriktning periodvis modifierats på grund av det låga antalet återvändande afghaner.¹⁶ Under 2012 utvecklade UNHCR i samarbete med regeringarna i Iran, Afghanistan och Pakistan en strategi (SSAR¹⁷) för att lösa den afghanska flyktingsituationen. Denna strategi omfattar en plan både för att återintegrera återvändande afghanska medborgare i hemlandet, och även för att stödja värdländerna så att de kan assistera de flyktingar som inte återvänder.¹⁸

5. Tidiga afghanska migranter – khavari (khawari)¹⁹

Den första dokumenterade migrationen från Afghanistan till Iran skedde under 1850-talet då cirka 5000 hazarhushåll bosatte sig i Iran. Under slutet av 1800-talet tog sig ytterligare cirka 168 000 personer från Afghanistan till Iran och bosatte sig öster om Mashhad. På 1930-talet blev hazarer med afghanskt ursprung som var bosatta i Iran officiellt kategoriserade som en egen folkgrupp benämnd *khavari*.²⁰

Khavaris är huvudsakligen shiamuslimer och är ofta väl integrerade i det iranska samhället. Trots deras långa bakgrund i Iran så är deras medborgarskap omtvistat. Många khavaris är inte afghanska medborgare, men betraktas som det av iranska myndigheter om de inte kan presentera identitetshandlingar som visar att de har iranskt eller irakiskt²¹ medborgarskap. Under 2004 och 2005 rapporterades det om att iranska myndigheter ogiltigförklarade eller konfiskerade iranska födelsebevis som utställts till khavaris. Detta innebar i praktiken att de riskerade statslöshet

¹⁴ Om de inte senare lyckats registrera sig under *Comprehensive Regularization Plan* (CRP) och beviljats ett temporärt tillstånd för vistelse i landet. Se avsnitt 8 i denna rapport.

¹⁵ Landinfo, Temanotat, *Afghanske borgere i Iran*, 2011-03-14, s. 7, 9, http://www.landinfo.no/asset/1571/1/1571_1.pdf, (hämtad 2015-11-06) Se även HRW, s. 4.

¹⁶ MEI-FRS, s.7.

¹⁷ Solutions Strategy for Afghan Refugees to support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries.

¹⁸ HRW, s. 51f.

¹⁹ De hazarer som tidigt bosatte sig i Iran kallades först för *barbari*. Under 1930-talet gavs de dock av Reza Shah benämningen khavari. (Niamatullah, Ibrahimi, *Shift and Drift in Hazara Ethnic Consciousness. The Impact of Conflict and Migration*. In: Crossroads Asia Working Paper Series, No. 5, s. 6f, http://crossroads-asia.de/fileadmin/user_upload/publications/deliverables/wp05_final.pdf, (hämtad 2015-11-06))

²⁰ Abbasi-Shavazi, m. fl, 2005, s. 10.

²¹ Se nästföljande stycke.

om de inte kunde visa sitt ursprung på annat sätt eller var innehavare av annat medborgarskap.²² Trots denna medborgarskapsproblematik så finns det också många khavaris som har integrerats i det iranska samhället och naturaliserats till iranska medborgare.²³

Khavaris associeras mest med Afghanistan, men det finns även khavaris som migrerade från Afghanistan till Irak innan de kom till Iran under 1900-talet.²⁴ En stor andel av dem är idag bosatta i Mashad i Iran. Även deras medborgarskap är omtvistat och många av dem har blivit registrerade som flyktingar i Iran med en notering om irakiskt medborgarskap i registreringsdokumenten.²⁵

6. Afghaners geografiska lokalisering i Iran

Majoriteten av afghaner, både de som vistas i landet legalt och de som vistas där illegalt, bor bland iranier i urbana, men huvudsakligen afghandominerade områden. Dessa områden är vanligtvis lokaliserade där det finns en stor efterfrågan på arbetare inom exempelvis jordbruk, byggsektor och annat kroppsarbete.²⁶

Av de cirka 950 000 afghanska medborgare som är flyktingregistrerade i Iran så bor endast cirka 3 procent i flyktingläger.²⁷

Enligt en uppskattning från iranska myndigheter så lever cirka 57 procent av afghanerna i Iran i provinserna Teheran, Esfahan samt Khorsan-e Razavi (där Mashad är huvudort). 22 procent lever i provinserna Kerman, Fars och Qom medan övriga är utspridda i ett antal provinser.²⁸

Figuren nedan åskådliggör var de registrerade flyktingarna har sin huvudsakliga koncentration.

²² Dr. Jason Tucker, Tilberg University, *Gaps in the nationality law, populations of concern and areas for future research* 2014, s. 12f
https://www.academia.edu/7156718/Exploring_Statelessness_and_Nationality_in_Iran,
(hämtad 2015-11-06)

²³ Abbasi-Shavazi, m.fl, 2005, s. 10, not 31.

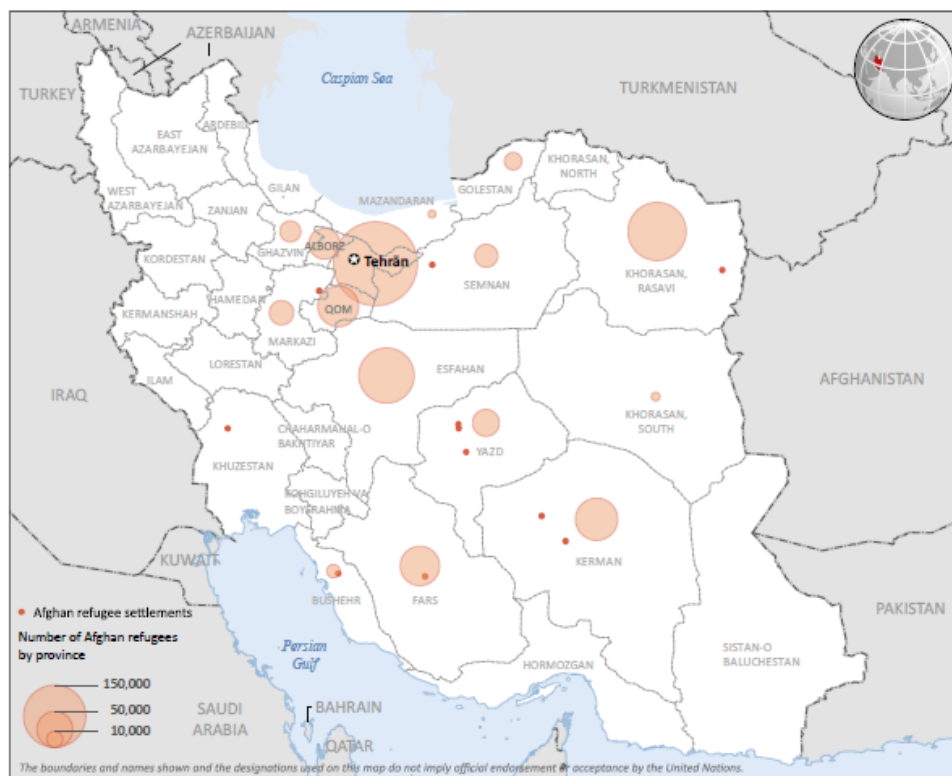
²⁴ Ibid. s.10, not 31 samt Tucker, s. 12f.

²⁵ Abbasi-Shavazi, m.fl, 2005, s. 10, not 31.

²⁶ MEI-FRS, s. 2,

²⁷ UNHCR, *Solutions Strategy for Afghan Refugees to Support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, Portfolio of Projects 2015/2016, s. 5, <http://www.unhcr.org/539ab62a9.html>, (hämtad 2015-11-06)

²⁸ UNHCR, *International Conference on the Solutions Strategy for Afghan Refugees, to support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, maj, 2012, s. 34, <http://www.unhcr.org/afghanistan/solutions-strategy.pdf>,
(hämtad 2015-11-06)

Källa: Afghanska flyktingars geografiska lokalisering, UNHCR, 2015.²⁹

Det finns i Iran 20 flyktingläger i 13 olika provinser vilka under slutet av 2014 inhyste cirka 29 000 flyktingar. Många av dessa läger upprättades under 1980-talet och är idag i stort behov av upprustning.³⁰

6.1. "No go areas"

Under 2007 lagstiftade den iranska regeringen om att vissa områden i Iran ska anses vara förbjudna ("no go areas") för afghanska medborgare. Förbudet att vistas i dessa utsedda områden innebar i praktiken att en del afghaner tvingades flytta till en annan provins i Iran eller att återvända till hemlandet. Iranska myndigheter har förklarat sin policy med "no go areas" bland annat utifrån nationella säkerhetsintressen.³¹

Figuren nedan åskådliggör i vilka iranska provinser där det råder helt eller delvis förbud för afghanska medborgare att vistas.

²⁹ UNHCR, *Solutions Strategy for Afghan Refugees to Support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, Portfolio of Projects 2015/2016, s. 2.

³⁰ Ibid. s. 9.

³¹ HRW, s. 54ff, samt MEI-FRS, s.4.

Källa: HRW, 2013.³²

Enligt UNHCR har inga nya ”no go areas” deklarerats sedan 2012, och för närvarande innehar 28 av 31 provinser områden vilka är helt eller delvis förbjudna för afghanska medborgare.³³ Afghaner med amayeshregistrering som påträffas i de förbjudna områdena riskerar att förlora sin skyddsstatus och att deporteras.³⁴

7. Registrerade afghanska flyktingar

7.1. Amayeshregistrering

Amayeshregistreringsprogrammet för flyktingar i Iran genomfördes för första gången under perioden 2001-2003. Flyktingar som registrerats genom programmet får så kallade *amayeshkort* utfärdade för sig, vilka medför rätt till bland annat grundläggande sjukvård och utbildning. Amayeshkorterna har en begränsad giltighet. För att inte förlora sin legala status i Iran så måste amayeshregistrerade personer återregistrera sig vid varje amayeshregistreringstillfälle som genomförs i Iran.³⁵

De afghaner som kom till Iran före 2001 betraktas som flyktingar av iranska myndigheter, förutsatt att de har registrerat sig vid samtliga

³² HRW, s. i.

³³ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

³⁴ HRW, s. 56.

³⁵ Documentation and Research Centre (Belgien) / Federal Asylum Office (Österrike), s. 6.

amayeshregistreringar. Om de förlorat sin flyktingstatus till följd av en missad registrering så finns det ingen möjlighet till återregistrering. Vidare så förlorar man sin amayeshregistrering om man lämnar Iran, och detta blir känt för iranska myndigheter.³⁶

BAFIA (The Bureau for Aliens and Foreign Immigrants Affairs) är den iranska myndighet som ansvarar för amayeshregistreringen och för att utfärda amayeshkortet.³⁷ BAFIA är just nu inne på den tionde³⁸ amayeshregistreringsomgången. Amayeshkortet har vid varje registreringstillfälle haft olika färger, och innehåller uppgifter om vilken stad och provins som kortinnehavaren har tillåtelse att vistas i. Om en person behöver resa till en annan provins än sin registreringsprovins så måste personen skaffa ett särskilt resedokument för detta ändamål. Vid varje amayeshregistrering så räcker det att en familjemedlem personligen närvarar. Vanligen är det maken/fadern i en familj som gör detta. Vid registreringen måste man bland annat uppvisa dokumentation avseende inbetald registreringsavgift samt inbetald skatt i vistelseprovinsen.³⁹

Källa: Exempel på utseende hos ett amayeshkort. Norwegian Refugee Council.⁴⁰

Human Rights Watch (HRW) menar att det i Iran under amayeshsystemet har blivit allt svårare att bibehålla sin flyktingstatus. Registreringsprocessen har blivit allt mer omständlig och kostsam, vilket ibland medfört att registrerade flyktingar har förlorat sin flyktingstatus. Amayeshkortet har också haft olika giltighetstid, vissa så kort som tre månader. En del afghaner som intervjuats av HRW har också uttryckt en misstro gentemot iranska myndigheter. Denna misstro har medfört att många flyktingregistrerade afghaner har undvikit att vända sig till iranska myndigheter för att genomgå

³⁶ Landinfo, s. 7ff och s.12, Se även HRW, s. 4.

³⁷ UNHCR, *Health, education, and livelihoods in the Islamic Republic of Iran*, september 2013, <http://www.unhcr.org/50927ea59.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

³⁸ Amayesh 10-kortet är rosa till färgen. Enligt uppgifter från mars 2015 så uppskattades utfärdandedatum för dessa kort vara runt juni 2015. Giltighetstiden angavs vara till den 31 januari 2016. (Enligt tillförlitlig källa som Lifos varit i kontakt med 2015-11-02)

³⁹ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁴⁰ Kortet på bilden är från Amayesh 9-rundan. Norwegian Refugee Council, Iran, *Refugee Matters in Iran*, Volym 3, Issue 5, aug-sept. 2014, <http://www.nrc.no/arch/img/9186550.pdf>, (hämtad 2015-11-09)

omregistrering av rädsla för att då bli deporterade. Detta har således medfört att de förlorat sin status som flyktingar. Personer som vid begäran inte kan visa upp ett giltigt amayeshkort för polisen kan bli föremål för omedelbar deportation utan vidare möjlighet att visa sin status i Iran.⁴¹

Vad gäller de ekonomiska svårigheterna för en del afghaner att frambringa olika registreringsavgifter så har UNHCR i samarbete med BAFIA identifierat utsatta flyktingar och låtit dem undantas från kraven på vissa avgifter. Under *Amayesh 9*, identifierades exempelvis 209 000 utsatta personer vilka medgavs undantag från olika avgifter.⁴²

7.2. Etnisk tillhörighet

Den afghanska flyktingpopulationen i Iran består av ett antal olika etniska grupper. Enligt UNHCR så indikerade 2005-års amayeshregistrering följande etniska sammansättning: hazarer (40,47 %), tadjjiker (22,07 %), pashtuner (8,8 %) baluchier (3,1 %) och uzbeker (2,5 %).⁴³ Siffrorna är dock ungefärliga. Andra siffror som presenteras av UNHCR anger att hazarer och tadjjiker tillsammans utgör över 70 procent av flyktingarna.⁴⁴

7.2.1. Lifos kommentar

Det saknas statistik över grupptillhörighet för de illegalt vistandes afghanska medborgare som finns i Iran. Även denna population torde dock till stor del bestå av hazarer och tadjjiker, vilka talar dari (en dialekt av persiska) och genom detta har det lättare för att ta sig fram i det iranska samhället än exempelvis pashtuner som i regel är pashtotalande. Hazarerna är därtill oftast shiamuslimer, varför de också har en religiös koppling till Iran. Pashtunerna som huvudsakligen bebor de södra och östliga delarna av Afghanistan har istället, när de lämnat hemlandet, företrädesvis sökt sig till Pakistan som också befolkas av pashtotalande pashtuner i det område som angränsar till Afghanistan.

7.3. Sociala förmåner, arbete

Flyktingar som innehar amayeshkort har rätt till grundläggande sjukvård och utbildning i Iran.⁴⁵ Trots ekonomiska nedskärningar inom andra områden i det iranska samhället så har de iranska myndigheterna nyligen genomfört ett reformarbete avseende flyktingars sjukförsäkringssystem, vilket har överförs från den privata sektorn till den offentliga.⁴⁶ Genom att inkludera alla registrerade flyktingar i det offentliga sjukförsäkringssystemet

⁴¹ HRW, s. 32, 34f, 37.

⁴² UNHCR, *Health, education, and livelihoods in the Islamic Republic of Iran*.

⁴³ MEI-FRS, s.3.

⁴⁴ UNHCR, *Solutions Strategy for Afghan Refugees to Support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, Portfolio of Projects 2015/2016, s. 5.

⁴⁵ Documentation and Research Centre (Belgien) och Federal Asylum Office (Österrike), *Afghans in Iran and Pakistan. A joint report by experts from Austria and Belgium*, s. 6.

⁴⁶ Sveriges ambassad i Teheran, Migrationsrapport, 2015-11-01.

så ges flyktingarna rätt till i stort sett liknande sjukvårdsservice som iranska medborgare.⁴⁷

Global lågkonjunktur och ekonomiska sanktioner har på senare år försämrat den ekonomiska situationen i Iran och kraftigt ökat levnadskostnaderna i landet. UNHCR har under 2015 angett att 24 procent av de registrerade flyktingarna är att anse som särskilt utsatta.⁴⁸ Trots den ekonomiska krisen har den iranska regeringen genom åren fortsatt att leverera service inom olika samhällssektorer. Den börda detta inneburit kan dock komma att lättas framöver genom de nya framtidsutsikterna om successivt hävda sanktioner mot Iran.⁴⁹

När det gäller utbildning så har amayeshregistrerade rätt till skolgång upp till universitetsnivå. För att antas till universitetstudier krävs dock ett studentvisum, och för att få detta visum måste man avsäga sig sitt amayeshkort. Efter avslutade universitetsstudier förväntas man återvända till Afghanistan, men enligt UNHCR finns det studenter som lyckas bli kvar legalt i Iran även efter sina universitetsstudier. Generellt bedöms det dock vara mycket få afghaner som genomför universitetsstudier i Iran.⁵⁰

Amayeshregistrerade afghaner har rätt att ansöka om arbetstillstånd. Män i åldern 18 till 65 år är förpliktigade att göra detta i samband med amayeshregistreringen. Arbetsmarknaden för afghaner i Iran är reglerad, men afghaner har nu rätt att arbeta inom 87 olika yrken.⁵¹ De arbeten som är tillåtna för afghaner är huvudsakligen lågavlönade, tunga kroppsarbeten.⁵² Dessa arbeten är sådana som vanligen inte är eftertraktade bland iranier.⁵³

Amayeshregistrerade personer saknar rätt att ta körkort och att köra bil i Iran.⁵⁴

7.4. Att ingå äktenskap i Iran

Afghanska medborgare kan inte ingå äktenskap med varandra enligt iransk lagstiftning oavsett om de är amayeshregistrerade eller inte. Iranska myndigheter utfärdar således inte vigselbevis åt afghanska medborgare.

⁴⁷ UNHCR, *Iran incorporates refugees into its universal public health insurance scheme*, 2015-11-01, <http://unhcr.org.ir/en/news/1318/IRAN-INCORPORATES-REFUGEES-INTO-ITS-UNIVERSAL-PUBLIC-HEALTH-INSURANCE-SCHEME>, (hämtad 2015-11-06)

⁴⁸ UNHCR, *2015 UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran*.

⁴⁹ UNHCR, *Solutions Strategy for Afghan Refugees to Support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, Portfolio of Projects 2015/2016, s. 5.

⁵⁰ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁵¹ Ibid.

⁵² HRW, s. 71.

⁵³ Ibid, s. 71 samt Arash Karami, *Khamenei orders schooling for all Afghan children in Iran*, Al-Monitor, 2015-05-19, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/05/iran-afghan-refugees-education-discrimination.html>, (hämtad 2015-11-02)

⁵⁴ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*, och HRW, s. 38.

Afghanska beskickningar kan dock vanligen utfärda bevis över att äktenskap har ingåtts, vilket i Iran ofta sker inför en mullah.⁵⁵

Blandäktenskap mellan en iransk kvinna och en afghansk man ger upphov till särskilda problem eftersom en iransk kvinna inte kan överföra sitt medborgarskap på samma sätt som en iransk man kan göra. Enligt en ny lag från 2012 så har dock barn som fötts i sådana äktenskap numera rätt till permanent uppehållstillstånd i Iran.⁵⁶ Dessa barn kan också när de uppnår 18 års ålder ansöka om medborgarskap (se avsnitt 7.7)

7.5. Andra generationens afghaner i Iran

En majoritet av de afghanska amayeshregistrerade flyktingar som lever i Iran kom till landet redan under 1980 samt 1990-talen, och många av de unga flyktingarna har aldrig varit bosatta i Afghanistan. Dessa afghaner är generellt sett illa rustade för att repatrieras samt återintegreras, vilket också minskar deras incitament att återvända.⁵⁷

Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU) har under andra hälften av 2000-talet genomfört flera studier om andragenerationsafghaner som lever i Iran samt om unga exilafghaner som återvänt till hemlandet från Iran eller Pakistan. Man har i en av dessa studier bland annat funnit att det var vanligare bland afghaner i Iran, än bland de som levde i Pakistan, att man ansträngde sig för att "smälta in" i värdsamhället och att inte utmärka sig som afghan. Som orsak till detta angavs den känsliga politiska miljö man befann sig i samt en känsla av skam som associerades med den afghanska identiteten, vilken var förknippad med föreställningar om ett lägre socialt och kulturellt värde. Det var också vanligt i andragenerationen att man brottades med en identitetsproblematik sprungen ur konflikten mellan den afghanska familjesfären och den iranska eller pakistanska sociala sfären.⁵⁸ Andragenerationsafghaner i Iran (ofta hazarer) skiljer ut sig från de pashtunska afghaner som vuxit upp i Pakistan genom att man inte på samma sätt lyckats skapa en positiv afghansk identitet. De pashtunska afghaner som levt i Pakistan har ofta uppvisat en annan stolthet över sina rötter, sin kultur och sitt språk än afghanerna i Iran.⁵⁹

⁵⁵ Landinfo, s. 11.

⁵⁶ Ahmed Qureshi, *Thousands of half-Afghan kids refused Iranian citizenship*, Pajhwok Afghan News, 2013-02-11, <http://www.pajhwok.com/en/2013/02/11/thousands-half-afghan-kids-refused-iranian-citizenship>, (hämtad 2015-11-06) samt HRW, s.69.

⁵⁷ Danish Refugee Council (DRC), *Iran*, maj 2015, s. 2, <https://www.drc.dk/media/1181875/humanitarian-accountability-framework-iran-2015.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

⁵⁸ Mamiko Saito, *From Disappointment to Hope: Transforming Experiences of Young Afghans Returning "Home" from Pakistan and Iran*, AREU, Briefing Paper Series, november 2008, s. 4f, <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/819E-From%20Disappointment%20to%20Hope%20BP.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

⁵⁹ Mamiko Saito, *Searching For My Homeland: Dilemmas Between Borders. Experiences of young afghans returning "home" from Pakistan and Iran*, AREU, juli 2009, s. 28, <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/932E-Experiences%20Of%20Young%20Afghans%20Returning%20Home%20SP%202009%20web.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

Till följd av att många afghaner vuxit upp i Iran talar många av dem idag med persisk dialekt.⁶⁰ I en av studierna som gjordes bland andragenerationsafghanerna så talade afghanerna i Iran ofta persisk dialekt utanför hemmet samtidigt som föräldrarna i vissa hem försökte behålla sin ursprungs-dialekt för att bevara sitt afghanska arv. Att försöka behålla ursprungs-dialekten var dock ännu vanligare bland afghanska flyktinghushåll i Pakistan.⁶¹

En del av de afghaner som återvänt till Afghanistan från Iran upplevde ett nytt utanförskap efter återvändandet. De personer som snabbt accepterades socialt var ofta män med ett nätverk som bibehållit en nära kontakt med släktingar i hemlandet under tiden i exil. Socialt respektabla personer med förmåga att bidra till samhället löpte mindre risk att utsättas för trakasserier vid ett återvändande.⁶² Gränsöverskridande sociala nätverk mellan Afghanistan och Iran har försvagats på senare år enligt uppgifter från personer i områden dit det skett en stark återvandring. Allt färre afghanska hushåll i Iran har kvar tillgångar i Afghanistan och allt färre har råd med att sända över ekonomiskt stöd till hemlandet.⁶³

Generellt sett så har de afghanska kvinnorna i exil vant sig vid ett liv som ofta anses som alltför fritt i Afghanistan. I återvändande familjer där hushållet är beroende av att kvinnan i familjen arbetar är det därför troligt att man söker sig en bosättning i urbana områden i Afghanistan där acceptansen för kvinnligt arbete är större.⁶⁴

I en studie gjord med knappt 200 intervjuade personer i exil framkom att familjeberättelser från föräldrar, äldre syskon eller andra släktingar ofta var det som hjälpte till att visualisera en bild av hemlandet. Historieberättarna hade dock många olika versioner av sina berättelser vilket speglade de olika erfarenheter som fanns från tiden i hemlandet. En komplex och ofta föränderlig bild av hemlandet var således det som förmedlades till andra generationens flyktingar i utlandet. Många av personerna i studien hade kontakt med släktingar i hemlandet, och när man träffade personer från hemlandet förvånades man över den stora skillnaden som man upplevde mellan sig själv och de som levte i hemlandet. Detta fenomen gällde både för de personer som integrerats väl och för dem som levde segregerat inom en afghansk kultursfär i värdlandet. Många respondenter i studien framhöll också massmedia som en viktig källa till kunskap om situationen i Afghanistan.⁶⁵ I en av de andra studierna hade cirka hälften av pojkar och

⁶⁰ MEI-FRS, s.3.

⁶¹ Saito, 2008, s. 24.

⁶² Ibid., s. 7ff.

⁶³ Armando Geller & Maciej M Latek, Returning from Iran, Forced Migration Review, Issue 46, maj 2014, s. 25f, <http://www.fmreview.org/en/afghanistan.pdf>, (hämtad 2015-11-06).

⁶⁴ Saito, 2008, s. 10.

⁶⁵ Saito, 2009, s.17f.

en femtedel av flickorna i andragenerationen varit på besök i Afghanistan vid åtminstone ett tillfälle.⁶⁶

Vidare så visar en av de genomförda studierna att en majoritet av de andragenerationsafghaner som avsåg att återvända till Afghanistan också betraktade Afghanistan som sitt hemland. Avseende de personer som inte hade någon intention att återvända så betraktade mer än hälften av dem istället Iran som sitt hemland.⁶⁷

Andra generationens afghanska flyktingar av hazarisk etnicitet upplever fortsatt ofta sin situation, i egenskap av shiitisk minoritet i Afghanistan, som utsatt, vilket återspeglas i att få hazarer återvänder till Afghanistan om man jämför med andra etniciteter.⁶⁸ I företagna studier framkommer också uppgifter från respondenterna om att hazarer anses löpa en högre risk att utsättas för diskriminering i värdlandet, bland annat till följd av att de utmärker sig genom sina centralasiatiska anletsdrag.⁶⁹

7.6. Frivilligt återvändande

Antalet frivilligt återvändande afghaner är idag lågt enligt UNHCR på grund av instabilitet, säkerhetsläge och avsaknaden av basal social service i Afghanistan samt till följd av begränsade möjligheter att tjäna sitt levebröd där. Enligt en siffra från augusti 2015 hade 2054 flyktingar repatrierats hittills under året.⁷⁰

7.7. Möjligheten till iranskt medborgarskap

Iransk medborgarskapslagstiftning innehåller begränsningar för en iransk kvinna att överföra sitt medborgarskap till sina barn. På grund av detta finns det ett betydande antal barn som är födda i Iran av en iransk mor och en utländsk far som inte kan erhålla iranskt medborgarskap förrän de fyllt 18 år. Som en konsekvens av detta har dessa barn, under sin barndom, inte haft access till den sociala service som åtnjuts av medborgare i landet. Vissa av dessa fäder är afghanska medborgare som undviker att officiellt registrera sina äktenskap med iranska kvinnor, av rädsla för att deporteras eller på grund av okunskap om iransk lagstiftning. Detta innebär i sin tur att barnen i ett sådant äktenskap kommer att ha mycket svårt för att i framtiden erhålla iranskt medborgarskap, trots deras egentliga rätt till detta.⁷¹

Det har lagts ett lagförslag som syftade till att komma till rätta med denna medborgarskapsproblematik. Förslaget innebar att barn till iranska mödrar

⁶⁶ Abbasi-Shavazi, m. fl. 2008, s. 68.

⁶⁷ Ibid., 68f

⁶⁸ Saito, 2009, s.11.

⁶⁹ Abbasi-Shavazi, m. fl. 2008, s. 28.

⁷⁰ UNHCR, Iran Fact Sheet, augusti 2015, s. 1, <http://unhcr.org.ir/uploads/news/15-9-07%20%20Iran%20Factsheet%20-%20August%202015%20FINAL.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

⁷¹ Semira N. Nikou, *Iran: Discrimination through citizenship*, Human Rights Brief, 2015-01-13, s.1, <http://hrbrief.org/wp-content/uploads/2015/01/Nikou-Iran-Final.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

och utländska fäder som fötts i Iran skulle förvärva iranskt medborgarskap, och inte behöva vänta till att inge ansökan när de uppnått 18 års ålder.⁷² Detta förslag blev dock nyligen nedröstat i det iranska parlamentet.⁷³

Enligt iransk medborgarskapslagstiftning kan en iransk kvinna inte heller överföra sitt medborgarskap till en utländsk man när de ingår äktenskap. Däremot gäller att en iransk man kan överföra sitt medborgarskap till en utländsk kvinna när de gifter sig. En iransk man överför också sitt medborgarskap på sina barn oavsett var barnen föds.⁷⁴

Afghanska medborgare i Iran har mycket begränsade möjligheter till förvärvande av iranskt medborgarskap. Det är endast i undantagsfall som detta sker.⁷⁵

8. Personer som vistas legalt i Iran med visering/uppehållstillstånd

Under 2010 till 2012 genomförde iranska myndigheter en registreringsplan benämnd *Comprehensive Regularization Plan* (CRP). Enligt denna plan skulle illegalt vistandes afghaner kunna registrera sig hos iranska myndigheter, och sedan återvända till Afghanistan för att därifrån ansöka om visum för att kunna återvända till Iran med temporär vistelserätt och rätt att arbeta. Efter påtryckningar från Afghanistan så tilläts dock senare familjer att kvarstanna i Iran under själva ansökningsprocessen, medan ensamma män måste resa tillbaka till hemlandet. CRP-processen har visat sig vara kostsam och innehålla många hinder på vägen, men i juli 2012 meddelade BAFIA att 560 000 afghaner hade reglerat sin vistelse i Iran under CRP-programmet. Det var dock oklart om alla dessa personer hade beviljats iranskt visum eller inte. CRP-programmet innehöll ingen möjlighet att registreras som flykting i Iran utan erbjöd en möjlig väg för illegala migranter att ansöka om arbetstillstånd och skaffa sig dokument för temporär vistelserätt i landet.⁷⁶

Enligt uppgifter från UNHCR finns det idag över en halv miljon afghaner i Iran med tidsbegränsad vistelserätt i landet. Familjer (*family passport holders*) kan ansöka om förlängning av sådant tillstånd på plats i Iran medan övriga (*single passport holders*) kan ansöka om förlängning i Iran vid högst två tillfällen, därefter måste de resa till Afghanistan. De tidsbegränsade tillstånden varar vanligen i tre månader.⁷⁷

⁷² Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁷³ Narges Bajoghli, Middle East Research and Information Project (MERIP), *Iran's Unfair Nationality Laws*, 2015-11-09, <http://www.merip.org/irans-unfair-nationality-laws>, (hämtad 2015-11-12)

⁷⁴ HRW, s. 68, och Home Office, *Iran - Country of Origin (COI) report*, 2013-01-16, avsnitt 30.05, https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1358868238_report-0611.pdf, (hämtad 2015-11-06)

⁷⁵ HRW, s. 68. och Landinfo, s. 12 samt Documentation and Research Centre (Belgien) / Federal Asylum Office (Österrike), s. 6.

⁷⁶ HRW, s. 46ff.

⁷⁷ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

Under 2011 införde iranska myndigheter också en möjlighet för amayeshregistrerade afghaner att frivilligt avsäga sig sitt amayeshkort i utbyte mot ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i Iran (*the alternative stay arrangement*). Att göra detta skulle innebära ytterligare rättigheter avseende exempelvis rörelsefrihet och arbete.⁷⁸ Med det tidsbegränsade uppehållstillståndet följer exempelvis rätten att inneha körkort samt att driva affärsverksamhet. Det saknas dock garantier för förlängning av sådana uppehållstillstånd och det finns ingen möjlighet att få sin tidigare flyktingstatus återupprättad.⁷⁹

Eftersom amayeshregistrerade saknar rätt till högre studier så har iranska myndigheter vidare infört en möjlighet att byta ut sitt amayeshkort mot ett tidsbegränsat studentvisum om man vill studera på universitetsnivå. (se avsnitt 7.3)

9. De illegala afghanska medborgarna i Iran

Många av de afghanska medborgare som kommit till Iran efter 2001 betraktas som illegala invandrare då iranska myndigheter menar att Afghanistan efter 2001 har en lagligt vald regering och att dess befolkning därmed i princip saknar skyddsbehov. Iranska myndigheter företar därför som regel ingen prövning av skyddsbehovet för de personer som kommit till landet efter 2001.⁸⁰

Enligt en officiell källa som HRW talat med så har iranska myndigheter inte tillåtit några nya flyktingregistreringar sedan 2007. En annan officiell källa menade dock att en handfull nyanlända personer fortfarande tillåts registrera sig årligen, men någon dokumentation till stöd för att dessa registreringar skett kunde inte frambringas.⁸¹

Många av de afghaner som vistas illegalt i Iran är ensamma män som antingen stannar i landet en tid eller som rör sig fram och tillbaka mellan Iran och Afghanistan. Samtidigt som många afghaner kontinuerligt deporteras från Iran, försöker andra att ta sig in i Iran illegalt i hopp om att finna arbete.⁸² I nuläget finns uppgifter om att cirka 1500 afghaner, som saknar uppehållstillstånd eller visering, anländer till Iran dagligen.⁸³

När det gäller de afghaner som på illegal väg försöker att ta sig in i Iran, så har det tidigare vid flera tillfällen skett att iransk gränspolis beskjutit och dödat dessa afghaner vid gränsen. Under 2013, exempelvis, öppnade iransk

⁷⁸ UNHCR, *Health, education, and livelihoods in the Islamic Republic of Iran*, s.3.

⁷⁹ HRW, s. 38.

⁸⁰ Landinfo, Temanotat. *Afghanske borgere i Iran*, s. 7ff. Se även HRW, s. 4.

⁸¹ HRW, s. 8.

⁸² MEI-FRS, s. 5.

⁸³ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

gränspolis eld mot en grupp illegala migranter och dödade minst nio personer.⁸⁴

Vidare, så finns det i Iran idag de afghaner som lever illegalt i landet till följd av att de förlorat sin amayeshregistrering. (se avsnitt 7.1)

9.1. Skolgång för barn utan legal vistelserätt

Dokumentlösa afghanska barn har periodvis tillåtits skolgång i Iran både i iranska och afghanska skolor. Enligt ett presidentdekret från 2009 kunde exempelvis afghanska barn (även dokumentlösa) skriva in sig i skolan om familjen registrerades hos BAFIA och skolavgifterna betalades. Denna möjlighet upphörde dock året därefter.⁸⁵

De senaste åren har iranska myndigheter allt mer insett vikten av att afghanska barn får skolgång i Iran då detta både kommer att förbättra deras möjligheter vid repatriering samt då det även kommer medföra att de bidrar i hög grad till det iranska samhället under sin vistelse där.⁸⁶

I enlighet med ett dekret utfärdat av Irans högsta andliga ledare, Ayatollah Ali Khamenei, ska alla afghanska barn i Iran idag ha rätt till skolgång oavsett om de har legal vistelserätt i landet eller inte.⁸⁷ Skolgången kommer med en viss kostnad som dock kan sänkas om man är fattig.⁸⁸

Under skolåret 2014/2015 var 348 226 afghanska och irakiska barn inskrivna i det iranska skolsystemet, och enligt UNHCR var inte alla dessa barn innehavare av amayeshkort.⁸⁹ En rådgivare till den iranska regeringen menar att utöver de afghanska barn som nu går i iranska skolor så finns det också omkring en halv miljon barn som står utan skolgång på grund av svårigheterna med att fastställa deras identiteter.⁹⁰

10. Deportationer

Många oregistrerade afghaner som vistats illegalt i Iran har blivit deporterade tillbaka till hemlandet av iranska myndigheter. Under förra året, 2014, rapporterades det om drygt 200 000 deporterade afghaner.⁹¹ Många

⁸⁴ Sharfyyar Sharafuddin, *Afghanistan says nine migrants killed by Iranian border guards*, Reuters, 2013-05-11, <http://www.reuters.com/article/2013/05/11/us-afghanistan-iran-migrants-idUSBRE94A09H20130511>, (hämtad 2015-11-10) och Nazar Zarif & Charles Recknagel, *Shooting To Kill On the Iran-Afghanistan Border*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 2011-01-24, http://www.rferl.org/content/shooting_iran_afghan_border/2285746.html, (hämtad 2015-11-10)

⁸⁵ MEI-FRS, s. 4.

⁸⁶ UNHCR, *Iran Fact Sheet*, augusti 2015, s. 3.

⁸⁷ Karami, *Khamenei orders schooling for all Afghan children in Iran*.

⁸⁸ Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁸⁹ UNHCR, *Iran Fact Sheet*, augusti 2015, <http://www.unhcr.org/50002081d.html> (hämtad 2015-11-02)

⁹⁰ Karami, *Khamenei orders schooling for all Afghan children in Iran*.

⁹¹ UNHCR, *Afghanistan, Voluntary repatriation and border monitoring monthly update*, januari-maj 2015, s.6,

deportationer sker redan i samband med försök till inresa i Iran, men deportationer drabbar också afghanska medborgare som vistats under långa perioder i landet.⁹² Islam Qala är namnet på huvudgränsövergången mellan Iran och Afghanistan, och under våren 2015 rapporterades det om hundratals familjer dagligen som deporterades till Afghanistan via denna gränsövergång.⁹³

Deportationer sker ofta snabbt och utan möjligheter för den deporterade att få med sig sina besparingar, sin lön eller i vissa fall sin familj. Möjligheter att överklaga eller framställa en ansökan om asyl saknas. Enligt HRW har det även skett deportationer av personer som inte först har fått möjlighet att bevisa sin legala vistelserätt i Iran. Personer som ska deporteras kan få passera olika förvar innan deportationen äger rum. Många deporterade afghaner som HRW intervjuat berättar att iranska myndigheter utsatt dem för olika övergrepp samt stöld av personliga tillhörigheter under deportationsprocessen.⁹⁴ Utöver de övergrepp som begåtts av iranska myndigheter i samband med deportationsprocesserna så har iransk gränspolis också beskjutit och dödat afghaner som har försökt att illegalt ta sig in i Iran från Afghanistan. (Se avsnitt 9)

11. Rekrytering av afghaner till kriget i Syrien

Regimen Bashar al-Assad i Syrien får idag stöd utifrån av många shiitiska soldater från bland annat Iran, Libanon, Irak, Jemen och Pakistan. Vid regimen frontlinjer finns även en betydande andel afghaner varav många är shiitiska hazarer.⁹⁵ En del av de afghanska hazarer som idag finns i Syrien blev kvar i landet redan innan konflikten bröt ut 2011, när de var på väg mot Europa, men de flesta har rekryterats i Iran genom erbjudanden om pengar och uppehållstillstånd.⁹⁶ Vittnesmål bland afghaner och iranier som tillfångatagits av rebellstyrkor i Syrien har också gjort gällande att många

https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/may_2015_volrep.pdf (hämtad 2015-09-11)

⁹² Sveriges ambassad i Teheran, *Om afghaners situation i Iran*.

⁹³ Mir Aqa Popal, *IOM Voices Concerns About Deporting Afghan Migrants*, TOLONews, 2015-04-23, <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/19209-iom-voices-concerns-about-iran-deporting-afghan-migrants>, (hämtad 2015-11-02)

⁹⁴ HRW, s. 76, 81.

⁹⁵ Afghanistan Analysts Network (AAN), *Murad's War: An Afghan face to the Syrian conflict*, 2015-06-26, s. 1, <https://www.afghanistan-analysts.org/murads-war-an-afghan-face-to-the-syrian-conflict/?format=pdf>, (hämtad 2015-11-06). Se även Alipour Farahmand, *Iranian doc follows Afghan fighters in Syria*, Al-Monitor, 2015-05-04, <http://www.almonitor.com/pulse/originals/2015/05/iran-syria-afghan-fighters-brigade-civil-war.html#>, (hämtad 2015-11-06)

⁹⁶ AAN, *Death in Aleppo: A group of Afghan fighters located in Syria*, 2014-06-06, <https://www.afghanistan-analysts.org/death-in-aleppo-a-group-of-afghan-fighters-located-in-syria/>, (hämtad 2015-11-06) och Saeed Kamali Dehghan, *Afghan refugees in Iran being sent to fight and die for Assad in Syria*, The Guardian, 2015-11-05, <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/05/iran-recruits-afghan-refugees-fight-save-syrias-bashar-al-assad>, (hämtad 2015-11-06) och The Wall Street Journal, *Iran Pays Afghans to Fight for Assad Offers Them \$500 Stipend, Residency Benefits*, 2014-05-22, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304908304579564161508613846> (hämtad 2015-11-06)

rekryterats medan de avtjänat fängelsestraff i Iran. De har vid rekryteringen erbjudits frigivning i utbyte mot deltagande i kriget i Syrien.⁹⁷

Det saknas tillförlitliga uppgifter om hur många afghaner det idag är som strider i Syrien på regimen sida, men uppgifter från olika källor indikerar att det rör sig om tusentals personer. Den syriska människorättskommittéen (*the Syrian Human Rights Committee*) anger en siffra om cirka 10 000 man som då inkluderar både stridande afghaner och iranier i Syrien.⁹⁸ Phillip Smyth, forskare vid universitetet i Maryland, har grovt uppskattat antalet till mellan 2000 och 3500 stridande afghaner i Syrien.⁹⁹

Många av de stridande afghanerna i Syrien ingår i den militära divisionen *Fatemioun*, vilken har ett okänt antal medlemmar. *Fatemioun* har dock under 2015 uppgraderats från brigad till division, vilket indikerar ett betydande antal medlemmar.¹⁰⁰ Det har även förekommit rekrytering av underåriga i Iran om det funnits ett skriftligt godkännande från föräldrarna samt vissa uppgifter om att press och tvång har använts vid rekryteringen.¹⁰¹

⁹⁷ Syrian Human Rights Committee, *Foreign Militias in Syria: International Disregard and Sectarian Mobilisation*, 2015-04-21

<http://www.shrc.org/en/?p=24862>, (hämtad 2015-11-03)

⁹⁸ Syrian Human Rights Committee, *Foreign Militias in Syria: International Disregard and Sectarian Mobilisation*.

⁹⁹ Anuj Chopra, L'Agence France-Presse, (AFP), *Iran enlists Afghan refugees as fighters to bolster Syria's Assad*, 2015-08-26, <http://news.yahoo.com/iran-enlists-afghan-refugees-fighters-bolster-syrias-assad-071834833.html>, (hämtad 2015-11-03)

¹⁰⁰ Kamali Dehghan, *Afghan refugees in Iran being sent to fight and die for Assad in Syria*.

¹⁰¹ Ibid, och Sveriges Radio, *Iran recruiting Afghan children to fight in Syria*, 2015-10-23, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6286025>, (hämtad 2015-11-06)

12. Lifos avslutande kommentar

Bilden av Iran som värdland för en betydande afghansk flyktingpopulation är tudelad. Å ena sidan har Iran under de gångna decennierna visat på en stor generositet i sitt mottagande av den stora mängd afghanska medborgare som sökt sig till landet. Man har också, trots ett ansträngt ekonomiskt läge på senare år, fortsatt att leverera social service till de registrerade flyktingarna, och nu senast genomfört ett reformarbete som innebär att de också ska omfattas av det offentliga sjukförsäkringssystemet. Vidare har man förklarat att alla barn ska ha rätt till skolgång i Iran, även de som vistas i landet illegalt. Det av Iran nyligen ingångna nukleära avtalet och utsikterna om successivt hävda sanktioner mot landet är något som på sikt kan underlätta för Iran att fortsätta leverera service till såväl medborgare som registrerade flyktingar.

I kontrast till detta har Iran idag ett repatrieringsfokus gällande de afghanska flyktingarna som tar sig uttryck bland annat genom en omständlig byråkrati för att bibehålla en befintlig flyktingstatus; restriktioner avseende arbete, rörelsefrihet, medborgarskap, samt genom frekventa deportationsprocesser under vilka övergrepp förekommer.

Det låga antalet frivilligt återvändande afghaner från Iran beror delvis på det nuvarande säkerhetsläget i Afghanistan, den ekonomiska situationen samt de dåliga utsikterna till att skaffa sig ett levebröd där. Det kan dock även delvis förklaras med att Iran inhyser en stor mängd hazarer som, i egenskap av tidigare förföljd shiitisk minoritet, fortfarande ofta upplever sig som särskilt utsatta i Afghanistan, och som repatrierar i lägre grad än andra etniciteter.

En stor del av den kraftigt ökade flyktingström av afghanska medborgare som nu når Europa kommer idag via Iran. En del av dessa afghaner har endast transiterat i landet medan andra har varit bosatta där under längre perioder. Det är dock idag svårt att peka på några aktuella förändringar i Iran som skulle kunna påverka afghanska medborgare där att lämna landet i den utsträckning som nu sker. Det förekommer uppgifter om att den i Iran pågående rekryteringen av afghaner till kriget i Syrien skulle kunna bidra till att många unga afghaner nu lämnar Iran. Av tillgänglig aktuell rapportering framgår dock att rekrytering främst sker genom löften om ekonomisk kompensation samt uppehållstillstånd, och inte genom tvång. Icke desto mindre kan det i vissa fall föreligga en stark press att ansluta sig, exempelvis när man ställs inför valet att låta sig rekryteras till Syrien eller att deporteras till hemlandet. Även om dessa shiitiska afghaner rekryteras till en shiitisk front till stöd för den syriska regimen så sker för närvarande inte rekrytering primärt utifrån någon ideologisk grund. Fenomenet måste fortsatt noggrant bevakas då rekryteringen har ökat i omfattning och även inkluderat underåriga samt då det även förekommit uppgifter om tvång i samband med rekryteringen.

Källförteckning

Elektroniska källor

Afghanistan Analysts Network (AAN), *Murad's War: An Afghan face to the Syrian conflict*, 2015-06-26, <https://www.afghanistan-analysts.org/murads-war-an-afghan-face-to-the-syrian-conflict/?format=pdf>, (hämtad 2015-11-06)

AAN, *Death in Aleppo: A group of Afghan fighters located in Syria*, 2014-06-06, <https://www.afghanistan-analysts.org/death-in-aleppo-a-group-of-afghan-fighters-located-in-syria/>, (hämtad 2015-11-06)

Abbasi-Shavazi, Mohammad Jalal, m.fl. *Return to Afghanistan? A Study of Afghans Living in Mashhad, Islamic Republic of Iran*, Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), oktober 2005, <http://www.refworld.org/docid/47c3f3c91a.html>, (hämtad 2015-11-06)

Abbasi-Shavazi, Mohammad Jalal, m.fl. *Second-generation Afghans in Iran: Integration, Identity and Return*, Afghanistan Research and Evaluation Unit (AREU), april 2008, <http://www.refworld.org/docid/4846b2062.html> (hämtad 2015-11-06)

Bajoghli, Narges, Middle East Research and Information Project (MERIP), *Iran's Unfair Nationality Laws*, 2015-11-09, <http://www.merip.org/irans-unfair-nationality-laws>, (hämtad 2015-11-12)

Chopra, Anuj, L'Agence France-Presse, (AFP), *Iran enlists Afghan refugees as fighters to bolster Syria's Assad*, 2015-08-26, <http://news.yahoo.com/iran-enlists-afghan-refugees-fighters-bolster-syrias-assad-071834833.html>, (hämtad 2015-11-03)

Danish Refugee Council (DRC), *Iran*, maj 2015, <https://www.drc.dk/media/1181875/humanitarian-accountability-framework-iran-2015.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

Farahmand, Alipour, *Iranian doc follows Afghan fighters in Syria*, Al-Monitor, 2015-05-04, <http://www.almonitor.com/pulse/originals/2015/05/iran-syria-afghan-fighters-brigade-civil-war.html#>. (hämtad 2015-11-06)

Geller, Armando & Latek, Maciej M, *Returning from Iran*, Forced Migration Review, Issue 46, maj 2014, <http://www.fmreview.org/en/afghanistan.pdf>, (hämtad 2015-11-06).

Home Office, *Iran - Country of Origin (COI) report*, 2013-01-16, https://www.ecoi.net/file_upload/1226_1358868238_report-0611.pdf, (hämtad 2015-11-06)

Human Rights Watch (HRW), *Unwelcome guests, Iran's Violation of Afghan Refugee and Migrant rights*, November 2013, <https://www.hrw.org/report/2013/11/20/unwelcome-guests/irans-violation-afghan-refugee-and-migrant-rights>, (hämtad 2015-11-06)

Ibrahimi, Niamatullah, *Shift and Drift in Hazara Ethnic Consciousness. The Impact of Conflict and Migration*. In: Crossroads Asia Working Paper Series, No. 5, http://crossroads-asia.de/fileadmin/user_upload/publications/deliverables/wp05_final.pdf, hämtad 2015-11-06.

Kamali Dehghan, Saeed, *Afghan refugees in Iran being sent to fight and die for Assad in Syria*, The Guardian, 2015-11-05, <http://www.theguardian.com/world/2015/nov/05/iran-recruits-afghan-refugees-fight-save-syrias-bashar-al-assad>, (hämtad 2015-11-06)

Karami, Arash Khamenei orders schooling for all Afghan children in Iran, Al-Monitor, 2015-05-19, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2015/05/iran-afghan-refugees-education-discrimination.html>, (hämtad 2015-11-06)

Marine Corps Intelligence Activity (MCIA), *Central Asian Cultural Intelligence for Military Operations: Hazara in Afghanistan*, <https://info.publicintelligence.net/MCIA-AfghanCultures/Hazara.pdf> (hämtad 2015-11-06)

Middle East Institute, Fondation pour la Recherche Stratégique (MEI-FRS), *The situation of Afghans in the Islamic Republic of Iran, Nine Years After the Overthrow of the Taliban Regime in Afghanistan*, 2011-02-04, http://www.refugeecooperation.org/publications/afghanistan/pdf/03_koepke.pdf (hämtad 2015-11-06)

Nikou, Semira N., *Iran: Discrimination through citizenship*, Human Rights Brief, 2015-01-13, <http://hrbrief.org/wp-content/uploads/2015/01/Nikou-Iran-Final.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

Norge, Landinfo, Temanotat. *Afghanske borgere i Iran*, 2011-03-14, http://www.landinfo.no/asset/1571/1/1571_1.pdf, (hämtad 2015-11-06)

Norwegian Refugee Council, Iran, *Refugee Matters in Iran*, Volym 3, Issue 5, aug-sept. 2014, http://www.nrc.no/arch_img/9186550.pdf, (hämtad 2015-11-09)

Popal, Mir Aqa, *IOM Voices Concerns About Deporting Afghan Migrants*, TOLONews, 2015-04-23, <http://www.tolonews.com/en/afghanistan/19209-iom-voices-concerns-about-iran-deporting-afghan-migrants>, (hämtad 2015-11-06)

Qureshi, Ahmed, *Thousands of half-Afghan kids refused Iranian citizenship*, Pajhwok Afghan News, 2013-02-11, <http://www.pajhwok.com/en/2013/02/11/thousands-half-afghan-kids-refused-iranian-citizenship>, (hämtad 2015-11-06)

Saito, Mamiko, *From Disappointment to Hope: Transforming Experiences of Young Afghans Returning "Home" from Pakistan and Iran*, AREU, november 2008, <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/819E-From%20Disappointment%20to%20Hope%20BP.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

Saito, Mamiko, *Searching For My Homeland: Dilemmas Between Borders. Experiences of young afghans returning "home" from Pakistan and Iran*, AREU, juli 2009, <http://www.areu.org.af/Uploads/EditionPdfs/932E-Experiences%20Of%20Young%20Afghans%20Returning%20Home%20SP%202009%20web.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

Sharafuddin Sharfyyar, *Afghanistan says nine migrants killed by Iranian border guards*, Reuters, 2013-05-11, <http://www.reuters.com/article/2013/05/11/us-afghanistan-iran-migrants-idUSBRE94A09H20130511>, (hämtad 2015-11-10)

Sveriges Radio, *Iran recruiting Afghan children to fight in Syria*, 2015-10-23, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6286025>, (hämtad 2015-11-06)

Syrian Human Rights Committee, *Foreign Militias in Syria: International Disregard and Sectarian Mobilisation*, 2015-04-21, <http://www.shrc.org/en/?p=24862>, (hämtad 2015-11-03)

The Wall Street Journal, *Iran Pays Afghans to Fight for Assad Offers Them \$500 Stipend, Residency Benefits*, 2014-05-22, <http://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304908304579564161508613846> (hämtad 2015-11-06)

Tucker, Dr. Jason, Tilberg University, *Gaps in the nationality law, populations of concern and areas for future research* 2014, https://www.academia.edu/7156718/Exploring_Statelessness_and_Nationality_in_Iran, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, *Afghanistan, Voluntary repatriation and border monitoring monthly update*, januari-maj 2015, https://www.humanitarianresponse.info/en/system/files/documents/files/may_2015_volrep.pdf (hämtad 2015-09-11)

UNHCR, *Iran incorporates refugees into its universal public health insurance scheme*, 2015-11-01, <http://unhcr.org.ir/en/news/1318/IRAN-INCORPORATES-REFUGEES-INTO-ITS-UNIVERSAL-PUBLIC-HEALTH-INSURANCE-SCHEME>, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, *International Conference on the Solutions Strategy for Afghan Refugees, to support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, maj, 2012, <http://www.unhcr.org/afghanistan/solutions-strategy.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, Iran Fact Sheet, augusti 2015, <http://unhcr.org.ir/uploads/news/15-9-07%20%20Iran%20Factsheet%20-%20August%202015%20FINAL.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, *Health, education, and livelihoods in the Islamic Republic of Iran*, september 2013, <http://www.unhcr.org/50927ea59.pdf>, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, *2015 UNHCR country operations profile – Islamic Republic of Iran*, <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e486f96&submit=GO>, (hämtad 2015-11-06)

UNHCR, *Solutions Strategy for Afghan Refugees to Support Voluntary Repatriation, Sustainable Reintegration and Assistance to Host Countries*, Portfolio of Projects 2015/2016, <http://www.unhcr.org/539ab62a9.html>, (hämtad 2015-11-06)

United States Department of State, *2011 Country Reports on Human Rights Practices - Afghanistan*, 2012-05-24: <http://www.refworld.org/docid/4fc75ac3c.html> (hämtad 2015-11-11)

Zarif Nazar & Recknagel, Charles, *Shooting To Kill On the Iran-Afghanistan Border*, Radio Free Europe/Radio Liberty, 2011-01-24, http://www.rferl.org/content/shooting_iran_afghan_border/2285746.html, (hämtad 2015-11-10)

Tryckta källor

Documentation and Research Centre – Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons (Belgien) och Staatendokumentation from the Federal Asylum Office of the Federal Ministry of Interior (Österrike), *Afghans in Iran and Pakistan. A joint report by experts from Austria and Belgium*, 2010-07-12.

Sveriges ambassad i Teheran, Migrationsrapport, 2015-11-01.

Sveriges ambassad i Teheran, Promemoria, *Om afghaners situation i Iran*, 2015-10-15.